

Ó, rinocérosz

1.

*Európét, a szidóni szüzet egy sáfrányillatú,
fehér rinocérosz rabolta el. A fehér bikával
a krétaiak királyuk afrikai származását akarták
feledtetni. És hogy szívükben sosem lakott béke.
Szidón elvégre háborús hely. Meséljen erről
Sigurd, a királyi lovag? Vagy a tüntető halászok,
akikbe 1975 februárjában belelöttek? Az idő
oda-vissza múlik. A mezőt dobok és sípok
hangja tölti meg, a szűz már kosárnyi virágot
szedett. Két eunuchja, Jean és Berenger beljebb
a fák alatt beszélget: – Ó, a türelem és a kultúra
fegyverei. – Vajon fegyver volna a gondolkodás is?
– Ahol állatok mítoszokat hordoznak, bármi
megtörténhet. Mert hát mi az állat? Járó por.
És mi az ember? Beszélő föld, semmi más.*

2.

*A rinocérosz emberi nyelven szól. Más nem is
hiányzott. – Ó, egy rinocérosz! – Ó, egy rinocérosz!
– Milyen robusztus! – Milyen félelmetes! – És milyen
ronda. – Mi lehet egy ilyennek a szívében?
Pedig a tekintete egészen emberi. Látta a kobaltszínű
Kongót és Rhodéziát, a gyarmatok koronáját.
Látta őket táncolni, gyémánttal a nyelvük alatt,
hogy úgy beszéljenek, mint az angolok.
De az angolok megeszik a gyémántot, nem adnak
belőle senkinek, és a csontot a kutyáknak vetik.
Nesztek, kutyák, rágódjatok! Aki nem hiszi,
kérdesse meg a Napot, a kövér tőköt a kukoricás
árnyékában. Jólakott az ördög gyomra.
Ó, szüzesség! A rinocérosz emberi nyelven szól.*

3.

*„Amíg Európa szép lassan megtanult ezt-azt,
a rinocérosz visszafelé trappolt az időben,
a dinoszauruszokra kezdett hasonlítani. Igaz,
hogy a kőkorszaki embernek alig voltak eszközei
a védekezésre vagy a támadásra, de összehasonlítva
a rombolással, amit a mai fegyverek végeznek,
elmondható, hogy a rinocérosz képtelen volt
alkalmazkodni az emberi technika fejlődéséhez.
Nézz rá, ahogy ott áll az afrikai puszták közepén.
Egy letűnt kor eleven fosszíliaja, amely csak olyan
helyeken maradhatott fenn, amelyek, előnyükre vagy
hátrányukra, nem vesznek részt az általános fejlődésben.”*

4.

*Későre jár. Jó ízlésű állat az én koromban már
nem él. Emlékezem, és így nem tudok regényt írni.
Amint elkezdek regényt írni, megszűnök emlékezni.
Ez volna a cél. Nem minthogyha emlékeim
hirtelen elvesznének, csak megváltoznak. Munkám
másból sem áll, mint az élményeim következetes
elsorvasztásából, olyan művi formula érdekében,
amelyet a számítógép képernyőjén élményeim
megfelelőjének ítéltetek. Jegyezte föl a rinocérosz.*

5.

*A rinocérosz az emlékek hullámtörője.
Megtöri az idő és a valóság hullámzását.*

6.

*Jöjj velem, szidóni menyasszony. Jöjj velem,
csókra várlak. Apád földjénél szebb az én földem.
Nem hiányzik majd a gesztenye korai lombja,
sem a puha hárs, sem a bükk, a hajadon babér,
ott lesz a törekeny mogyoró és a kóris, a hórihorgas
jegenyék, és nem hiányzik majd a makktól görnyedő
magyaltölgy, a hámló törzsű platán, a színét
változtató juhar, a folyólakó fűz, az örökké zöldellő
puszpáng. Köszönteni fog a drága mirtusz,*

az emlékekkel teli, a bogyóktól kéklő bangita,
a görbelábú borostyán, eléd futnak a venyigés
szőlők, a szilfák, a kóris, a lucfenyő. És nem
hiányoznak majd az ősz hírnökei, a vöröslő,
nehéz szőlők, a barnahéjú körték, a tél derét
váró csipke és kökény. Ha sokáig nézed őket,
átvetkőzöl beléjük, és nem leszel egyedül.
Jöjj velem, nem bántalak, csak szeress engem.

7.

Egyiptomban, amikor Philadelphosz uralkodott,
apja, Nagy Sándor és az olimposziak ünnepén
felvonultatta Alexandria utcáin a világ összes
négy lábú állatát. A harci szekeret, amelyen
Dionüszosz öt és fél méter magas szobra állt,
száz elefánt húzta. A menetben az elefántok után
kecskék, antilopok, zergék, kámák, struccok, tevék,
kafferbivalyok és majmok vonultak. Az ünnepi
menet végén egy jegesmedvét, tizennégy leopárdot,
kilenc gepárdot, négy sivatagi hiúzt, egy zsiráfot
és egy etiópai rinocéroszt vezettek láncon.
Alexandria népe őrzöngött a gyönyörtől. Tapsoltak,
a lábukkal dobogtak, sose érezték ilyen csodálatosnak
ember mivoltukat, és ilyen nagynak a királyt.
Az állatokkal előzőleg nyugtató italt itattak.
Philadelphosz kedvence a rinocérosz volt. Benne
látta birodalmának jelképét, mindazon földekét,
melyeket meghódított és uralkodói jobbjával
megszelídített. A történelemben ez volt az első
ismert eset, midőn egy orrszarvút fogságba ejtettek.

8.

Jó reggelt, rinocérosz-herceg! All over again,
and always the same subject: a szépségnek
megtetszik a szörnyeteg. Csavaros gondolatnak
nincs helye, ahol a fejet csavarják. A partról
integethetünk a történetnek: a rinocérosz úgy repül,
mint egy sas. Gyorsan eltűnik az utolsó sziget,
az égi út világító gombostűfejekkel kitűzve.
Az éjszaka csipkáját a szemközti partról verik.
Még névtelen. Ó az enyém, kiáltja Európé,
és egyik kezével elengedi az izmos nyakszirtet,

hogy letörje egy holdsugár végét. Ekkor
a rinocérosz alábukik. Éget a levegő, a kar
ügyetlenül evez, a test hol erre, hol arra
csavarodik. A kéz valami fogható után kapkod.
– Semmi sincs és semmi sem lesz, Európé.
Kár sikítózni, az engem nem hat meg.

9.

Az enyémhez szoruló testek nem zavartak többé,
írta a rinocérosz, még valahogy örvendtem is annak,
hogly oly rokoniak, és annyira hasonlóak az enyémhez,
most először fogott el valami szokatlan, rendellenes,
valami félszeg, valami ügyetlen érzés, meglehet,
szeretet tán, írta a rinocérosz, mely a történelemben először
fogságba esett, és ugyanezt tapasztaltam az ő részükről.

10.

„Az orrszarvúak családjába tartozó állatok esetlenek
és nagyok. Végtagjaik három patával borított ujjban
végződnek. A középső ujj hosszabb. Bőrük igen
vastag és csupasz. Ide tartozik az indiai páncélos
orszarvú, amely India mocsaras erdeiben tartózkodik.
Orrán 75-90 cm hosszú szarvalakú kinövése van,
mely tisztán rostos szaruanyagból álló bőrkeményedés,
csont nincs benne. Az elefánt után a legnagyobb
szárazföldi emlős. Igen vad természetű, ha ingerlik.
Az emberen kívül nincs természetes ellensége.
Húsát eszik, bőrből sétatálcákat és ostornyeleket
készítenek, szarvából ivóedényt. Egyes tévhitek szerint
porrá tört tülkének fogyasztása gyógyítja a merevedési
zavarokat. Mások szerint általános ételelixír, minden bajt
gyógyít. Az afrikai orrszarvú az előbbinél valamivel
kisebb, de orrán két szarva van. Illegális vadászata
megállíthatatlan. Minden alfaját kihalás fenyegeti.”

11.

Átváltozni vajon mit jelent? Istenből állatba,
kiterőt sem téve az emberi élet felé. Átváltozni,
testet cserélni, és mit még, vajon tiszta öröm,
ahogy megszabadulni a fogságból, egy halálos

betegségből nem egyértelműen az? Vissza lehet-e térni ilyen felszabadulás után az élethez? Másik testbe lépni, egy állatba, kitérőt sem téve az emberi élet felé: hogyan és mitől terem ott egy ember kezében a fejsze, hirtelen, mint egy villámcsapás, hogy a beléfagyott tengert feltörje. Kitalál egy istent, aki rinocéroszá változott?

12.

Hosszú kábulatból ébredt Európé, a Nap már magasan állt. Körülnézett, apját szólította, de nem látta sehol. „Hová jutottam?” Ismeretlen fák vették körül, a tenger szörnyen hullámozott, megtört a sosem látott sziklaképződményeken. Nyomorult Európé! Nem hallod apád hangját, ahogy elátkoz, ha nem vetsz véget életednek? Nem látod ott azt a tölgyet, amelyre öveddel föl kellene kötnöd magad? Vagy a magas sziklát, ahonnan leugorhatnál végre? És Európé felkötötte magát a tölgy ágára, leugrott a szikláról, kilépett egy autó elé, nyugtatót vett be két marékka, felvágta az ereit, de semmi nem történt. Amíg én élek, a te életed sem érhet véget, nevetett a rinocérosz, és árnyéka átvonult a tavaszi égen.

CSEHY ZOLTÁN

Fogli d'album III.

Megjött

*Megjött Kelet Császára,
lezárt utcákon vonul. Lépést kell
tartani vele, hozzá kell híznunk
kiadós pocakjához, fel kell
ölnünk tarka ruháit, megtanulni*